

Skatter og krigsudskrivninger i Slagelse 1651—1661.

Af *Hans H. Fussing*.

I „Aar bog for historisk Samfund for Sorø Amt“ for 1936 har *Aage Fasmer Blomberg* skrevet en meget oplysende artikel „Lidt om Slagelse og Ringsted under Karl Gustav Krigene“, der er baseret på klager til svenskekongen fra disse to byer. For at man helt kan forstå, hvor hårdt Slagelse blev ramt under krigen, vil det imidlertid være rimeligt at se lidt på, hvad byen før og efter krigen ydede i almindelige skatter, og hvad den måtte betale til den *danske* hærs underhold i krigstiden og at undersøge, hvor vidt det lykkedes byen senere at få refunderet sine krigsudgifter eller at få nedsat sine skatter i den følgende tid.

* * *

Efter Karl Gustavkrigene klagede de danske købstæder naturligt nok over de ødelæggelser og udskrivninger til fjenden, der, hvis man kan tro på klagerne, i bund og grund havde ødelagt byernes økonomi. Der kan ikke være tvivl om, at det mange steder virkelig var meget galt fat, men så længe

Skatter og krigsudskrivninger i Slagelse 1651—1661

klagerne holdt sig til almindelige vendinger, er det vanskeligt at bygge noget reelt på dem og at finde frem til, hvor slem tilstanden i virkeligheden var. Kun når der opgives bestemte tal for udskrivningerne, og når disse kan sættes i relation til byernes formue og skatteydelse før og efter krigen, kan man gøre sig en forestilling om, hvor hårdt krigen havde taget på en by.

Fra *Slagelse* findes der imidlertid et ganske godt materiale til belysning av dette forhold, idet man både har oplysninger om byens grundværdi, borgernes rentebærende formue og skatteydelse umiddelbart før svenskernes ankomst, klager til Karl Gustav over i al fald en del av krigskontributionerne og klager til den danske regering over krigens byrder, både det av danske og det af svenske myndigheder krævede, og endelig oplysninger om de efter krigen krævede ydelser, samt regnskaber over det til danske soldater leverede.

Slagelse var få år før krigen blevet ramt av en katastrofe, idet en vældig brand 22. juni 1652 ødelagde 120 huse og gårde, og den bredte sig så hurtigt, at også indboet for størstedelen gik med i løbet. Fire dage senere klagede byen til kongen og opnåede fritagelse for alle skatter og avgifter for de brandlidte i tre år, hvad der senere forlængedes flere gange og i alt skulle gælde til 1661¹⁾). I årene 1651 og 1652 havde byen skullet yde en skat på 200 rdl. om året, hvad der også krævedes av Kalundborg og Næstved, mens Køge ydede 300 og Helsingør 400²⁾). Alle de andre sjællandske købstæder stod for mindre beløb, bortset fra København, der

¹⁾ P. Arnskov: Bogen om Slagelse. 1931. s. 149.

²⁾ V. Secher: Forordninger. 1918. V. s. 470.

Hans H. Fussing

skulle betale 1500 rdl.³⁾ I årene 1653 til 1656 betalte Slagelse intet, men i 1657 krævedes den igen for skat⁴⁾. Ved skatteansættelsen ydedes der hovedskat af følgende:

	Mænd.	Kvinder incl. tjenestepiger.	„Dreng“.
Smedegades fjerding	123	154	208
Slotsgade „	100	185	149
Bredegades „	80	112	114
Løvegades „	85	146	130
Ialt	388	597	601

„Dreng“ må her formentlig betyde læredreng og tjenestekarle, og tallet synes forbavsende højt i forhold til de andre grupper. Det tyder på en vis velstand eller driftighed, at så mange av byens håndværkere og købmænd har haft andre i deres brød til uddannelse eller som hjælp i deres virksomheder. Skattesatsen varierede fra 2 rdl. til 1 mark for en mand og kone, idet hver av et ægtepar betalte lige meget, og forskellen skyldes åbenbart den forskellige betalingsevne. Satsen for børn, hvis skat må være betalt av forældrene, svingede fra 1 mark til 8 sk. Krambod- og andre svende betalte fra 1 til ½ rdl., mens tjenestepiger og -dreng fast var sat til at yde 1 ort. Der er et forbavsende stort antal barnløse ægtepar, muligvis dog fordi skatten kun krævedes av børn over en vis alder. Det samlede beløb for hovedskatten var

³⁾ Om tidligere tider kan oplyses, at for årene 1644-1646, altså under Torstenssonkrigen, betalte Slagelse i alt 2314 rdl. 41 sk. til dækning av omkostninger ved indkvartering i byen. — Slagelse skatter før 1660.

⁴⁾ ibd. Læg: Slagelse skatter 1637-52, 1657-61.

Skatter og krigsudskrivninger i Slagelse 1651—1661

547 rdl. 2 ort, således at denne skat alene var knap tre gange så stor som skatten i 1652.

Desuden krævedes der skat av *ejendom*, nemlig $1\frac{1}{4}$ rdl. av hver 100 rdl.s værdi i fast ejendom, en renteskat på 3 % av rentepenge og en „*brug- og formueskat*“, der også krævedes av de håndværkere, der ikke havde huse eller ejendoms-gårde eller jord i bymarken, og den fastsattes efter et skøn.

Ejendommens værdi var følgende:

	Værdi.	Antal.	Øde og avbrændte.
Smedegades fjerding	13424 rdl.	16	6
Slotsgades „	11107 „	12	9
Bredegades „	8573 „	12	9
Løvegades „	7444 „	13	2
Ialt	40548 rdl.	53	26

Det beskedne tal for ejendommene må betyde, at der kun er tale om gårde, hvis værdi varierede fra 2192 rdl. til 17 rdl., mens huse og boder ikke kan have været medtaget, og de efter branden endnu ikke opførte gårde udgjorde ca. en trediedel av alle byens større ejendomme.

Renteskatten hvilede på følgende:

	Beløb.	Antal.
Smedegades fjerding	1012	5
Slotsgades „	1245	3
Bredegades „	2112	4
Løvegades „	640	3
Ialt	4909	15

Hans H. Fussing

Den største rentebærende formue var på 1120 rdl.

Skatten på „brug og formue“ alene betaltes av 32 i Smedegades fjerding, 35 i Slotsgades, 13 i Bredegades og 47 i Løvegades fjerding, og desuden betalte ejendomsbesidderne den med 383 rdl. Det samlede beløb for disse avgifter var 1061 rdl. 16 sk.

Hvis byen virkelig har formået at yde hele det opkrævede beløb eller 1608 rdl. 64 sk., må den dog være kommet nogenlunde til hægterne efter branden, men det er vel ikke sandsynligt, at den brandhærgede by har kunnet betale en skat, der var otte gange så stor som den, der krævedes i årene før den store ildsvåde.

Men så kom krigen.

Slagelse avlagde engang efter 1. maj 1658 regnskab for, hvad byen havde måttet yde til de danske troppers indkvartering og „durchzug“ i tiden mellem 11. marts 1657 og 1. maj 1658. Indkvarteringen drejede sig både om kvarter og mad til både officerer og mandskab og til deres heste, og regnskabet er så uoverskueligt, at det ikke lader sig gøre at vise, hvor mange mennesker og heste, det drejer sig om, idet ikke alle poster er specificeret, men undertiden står der kun det beløb, der er ydet for indkvartering av den og den officer med sine soldater og heste, mens der hverken er tal for disse eller for antallet av indkvarteringsdage, idet der blot er angivet den dag, da betalingen er sket. Ved „durchzug“ forstås bespisning av soldater og heste, der ikke lå i kvarter, men blot passerede byen og skulle have mad og foder. Den største del av soldaterne og vistnok alle officerer var beredne, og det har næppe været muligt at skaffe staldplads til alle heste, mens

Skatter og krigsudskrivninger i Slagelse 1651—1661

man vel har kunnet få anbragt alle mennesker. Een gang, under 23. august 1657, bemærkes udtrykkelig om oberstlieutenant *Deberens* kompagni på 62 officersheste og 97 ryttere, at det faktisk kostede dobbelt så meget som deres indkvarteringsseddel for een nat udgjorde, idet de da fik „i slig march på hver hest 1 skp. havre og andet over ordre“, hvilket må betyde, at der er leveret rejsekost til hele kompagniet. Nogle gange bemærkes, at militæret fremlagde en ordre fra en rigsråd, landkommissær eller lensmand, men som regel synes der blot at være tale om, at den pågældende befalingsmand har krævet indkvartering. Da 77 ryttere 28. november 1657 kom til byen, medbragte de en ordre fra rigsrådet om, at byen skulle levere hver mand for 3 mk. „til beslag og geværerne at lade“.

Indtil november 1657 er der overvejende tale om kortere indkvarteringer i en nat eller to eller om bospisning av soldater på march mod vest, dog lå der nogle stabe i byen i længere tid og et par kompagnier i nogle måneder, men midt i december kom oberst *Bertram Rantzau* med stab og livkompagni, hvortil hørte sekretær, feltskær, vognmester, herpuker, trompeter, profos, skarpretter og to stokknægte med i alt 111 heste, der lå her til d. 3. februar 1658, men da havde gennemmarchen fået en anden retning, alt gik mod København. Allerede d. 1. februar ankom 98 ryttere fra Fyn med adskillige officerer og folk, en part til fods, en part til hest, og var her nogle i een, nogle i to nætter, „da svensken havde bemægtiget sig Fyn“. Da Karl Gustav først d. 30. januar var gået over Lillebælt, giver dette et uhyggeligt billede av den militære opløsning på Fyn. Manglen på disciplin lyser også ud av meddelelsen

Hans H. Fussing

om, at da de 4 kompagnier av oberst Rantzaus regiment efter 5 dages indkvartering den 7. februar „om aftenen ved 9 slet tog ad København“, forlangte det dobbelt så meget som den normale indkvartering kostede, „foruden det de medtog og anden skade de gjorde“. Det kunne være naturligt, at regimentet søgte at få så meget mad med som muligt for at begrænse den efterfølgende fjendes ernæringsmuligheder, men den forvoldte skade tyder på opløsning i regimentets mandstugt. De sidste danske soldater, der lå i byen, var tre ryttere av oberst *Jens' — Løvenklau* — kompagni, som var indkvarteret her natten til d. 8. februar.

Efter Roskildefreden kom blot nogle få soldater til byen i april måned, men da regnskabet blev gjort op, sluttede det med følgende bemærkning: „Hvis videre durchzug udi små partier i denne besværlige tid været har, er ikke regnet eller antegnet, både av officerer, K. M.s skibsfolk og andre, som her er blevet spiset og underholdt“, og den samlede udgift var for denne periode 7865 rdl. 77½ sk. Ved en række poster står udtrykkelig, at dette er hvad *byen* har måttet yde, foruden „den tilførsel bonden gjorde“, så man må gå ud fra, at der her virkelig er tale om, hvad Slagelse har måttet yde til den danske hær.

Imidlertid havde svenskerne været der, og det har åbenbart ikke været muligt at specificere deres krav ordentligt, selv om byen mente at kunne opgøre, hvor stort et beløb, det i det hele drejede sig om. Omfanget av indkvarteringen er det dog muligt at se i grove træk av en slutningsbemærkning i ovennævnte regnskab, der skal cieres i sin helhed: „Generalstabet med tilhørende

Skatter og krigsudskrivninger i Slagelse 1651—1661

generalspersoner, høje officerer og mangfoldige deres folk og heste samt oberst *Fabian Fersens* brigade til fods 500 mand og 200 bagageheste, så og et regiment polakker, item *markgreven von Baden* med hans folk og heste med adskillige andre oberster og høje officerer, som foruden stabet her logerede med mange heste og folk, som ankom d. 7. marts nu sidst forleden og mesten forblev til d. 24. april uden grev *Wrangel* selv og nogle hans folk, som opholdt sig nogle uger i Korsør og dog beholdt deres kvarter her i Slagelse, sig til ophold og fordel, så længe de var her i landet til forskrevne 24. april. Samme hårde indkvartering, vi efter K.M.s kommissarers anordning har udstået, beløber udi penge, foruden den tilførsel bønderne til en part stabspersoner og høje officerer har gjort med foderatz og andet udi 51 dage 7680 rdl.“

Det er rimeligt nok, at byen ikke har kunnet holde nøjagtigt regnskab under besættelsen, men det er ufatteligt, at byen på mindre end eet år har kunnet præstere dette kæmpebeløb, tilsammen 15545 rdl. eller ca. 38 % av byens gårdes værdi.

Inden den næste krig udbrød, fik byen igen dansk indkvartering. Allerede dagen efter, at det ny finansår var begyndt, kom 2. maj 1658 ritmester *Rytzler* med sit kompagni på 11 befalingsmænd, 12 tjenere og 70 gemene med 96 heste. Dagen efter sendtes ganske vist 36 mand med heste til Skelskør, men resten blev til 7. august, da „svenskens sidste indfald skete“. Noget lettedes byrden ganske vist ved, at hestene d. 5. juni blev sat på græs, men hele denne indkvartering kostede dog 1305 rdl. 36 sk., fordi folkene hele tiden skulle bespises. Nye større avdelinger kom til, og desuden passerede

Hans H. Fussing

mindre styrker byen og fik mad og foder for en dag eller to, og d. 25. juni kom med kongeligt pas nogle svenske officerer med tjenere og 50 heste fra Helsingør på vej til Fyn. Da de sidste danske avdelinger d. 21. juli forlod byen, havde indkvarteringen kostet byen 3033 rdl. 68 sk.

Allerede tidligere på året klagede byen sin nød til kongen, og 22. marts fik lensmanden på Antvorskov *Hugo Lützwow* ordre til at forunde Slagelses borgere noget brændsel fra lenet, mens de svenske folk lå i byen⁵⁾, og 12. juni skulle han og lensmanden på Vordingborg *Frederik Reedtz* gøre en sådan anordning med rytterindkvarteringen, som de fandt bedst og erklære sig om, hvordan indkvarteringen bedst kunne ske med mindst avbræk for bønder og borgere⁶⁾. Selv om det skulle være lykkedes de to lensmænd at finde en udvej til lettelse for Slagelses borgere, fik det ingen betydning, fordi den næste krig brød ud med Karl Gustavs landgang i Korsør d. 7. august 1658.

Tilstanden under den anden Karl Gustavkrig kendes fra to klager til den svenske konge, der som nævnt nu findes i Ulrik Christian Gyldenløves arkiv. De er ikke underskrevet, så der er formentlig tale om kopier, muligvis taget av svenskerne, men da disse klager har ligget i det svenske rigsarkiv, må man gå ud fra, at de virkelig er nået frem til kongen eller hans stab og ikke er blevet liggende hos borgmesteren i Slagelse *Caspar Brandt*. Dokumenterne må for så vidt være ægte nok, som det er utænkeligt, at nogen skulle have sat sig til at fabrikere dem, og der findes en række andre

⁵⁾ Sjæl. tegn. 22. marts 1658.

⁶⁾ ibd. 12. juni 1658.

Skatter og krigsudskrivninger i Slagelse 1651—1661

klager til Karl Gustav fra danske under krigen, så man véd, at også andre har forsøgt at formå kongen til at lette de tunge byrder, uden at det dog nogetsteds kan ses, om det er lykkedes. Det er nu ganske usandsynligt, at klagerne skulle have fået noget ud av deres henvendelse, for den svenske hær skulle leve, og byens beliggenhed ved hovedvejen fra Korsør til København medførte både, at mange avdelinger passerede byen, og den måtte holdes besat av svenskerne.

Allerede inden de her behandlede klager blev skrevet, havde byen henvendt sig til byens kommandant, oberst *I. B. Schönleben*, og bedt om brændsel fra Antvorskovs skove, og dette bevilgedes, men tilladelsen blev taget tilbage i februar 1659, da den efter kommandantens mening blev groft misbrugt. Til den svenske konge selv skrev borgerne og bad om fritagelse for en del av den pålagte sølvskat på 50 rdl. pro persona, men noget resultat kan der ikke ses at være kommet ud herav, så lidt som av en bøn fra præsterne til borgmester Caspar Brandt om at formidle en henvendelse til oberst Schönleben om fritagelse for indkvartering.

For disse klager til Karl Gustav er der gjort rede i den ovennævnte avhandling i årbogen for 1936, så dem er der ingen grund til her at komme nærmere ind på. Det skal blot anføres, at byen 1658—1659 synes i alt fald at have måttet yde svenskerne ca. 16000 rdl. foruden store kontributioner i naturalier, og at den svenske hær fra august 1659 krævede en månedlig ydelse på 800 rdl. og et særligt beløb på 400 rdl. til den svenske kammerpræsident. I hvilket omfang det er lykkedes at inddrive disse penge kan ikke ses, men det må

7) Arnskov anf. v. s. 30f.

Hans H. Fussing

anses for usandsynligt, at byen under hele resten av krigen har kunnet præstere det forlangte, især da byen desuden må have haft indkvartering og har skullet bespise „durchgående“ svenskere⁸⁾.

Da krigen vel var forbi og de svenske tropper havde forladt Sjælland i juli 1660, fik Slagelse ny indkvartering av „stilleliggende og durchgående“ danske soldater, så nye byrder pålagdes den udplyndrede og medtagne by⁹⁾.

Gyldenløves regiments stab kom til byen d. 14. juli og blev der til d. 20., og herfor findes et specificeret regnskab, der ser således ud:

Obersten med	13 tjenere og	24 heste
Oberstlieutenant	13 „	25 „
Oberstvagtmester	5 „	8 „
Regimentspræst	4 personer (!)	8 „
Kvartermester	6 „	10 „
Adjudant	2 tjenere	6 „
Auditør	4 „	8 „
Kaptejn	1 „	2 „
Regimentssekretær	4 „	8 „
2 trompetere	3 „	6 „
Vognmester	1 „	2 „
Feltskær	1 „	2 „
Pauker	2 „	4 „

⁸⁾ Slagelses byrder kan sammenlignes med svenskernes udskrivninger i en række jyske købstæder i 1658. — Jyske Sml. V. rk. 5. bd. s. 209-14. — Fra Fyn kendes udskrivningerne ikke fra købstæderne, men kun fra lenene og adelsgodserne i 1658. — Fynske Aarbøger. 1942. s. 94-100.

⁹⁾ Om de i det følgende nævnte ydelser se: Slagelse skatteregnskaber 1657-61. Nr. 11 og 17.

Skatter og krigsudskrivninger i Slagelse 1651—1661

Taffeldækker			
Musikant			
Sadelmager			1 heste
Smed			2 „
Håndskriver	1	„	2 „
Skytte			1 „
Kok			1 „
Kokkebetjent			1 mulæsel

Disse 48 personer med 81 ridedyr kostede i alt byen 177 rdl. Man undres over det enorme tjenerskab, og da der ikke er anført nogen person for sadelmagerne og smeden, må persontallene være exclusive de i den første kolonne anførte mennesker, så der har været mange oppassere til de 21 „hovedpersoner“. Det er heller ikke let at forstå, hvordan taffeldækkeren og musikeren har kunnet følge med de øvrige, hvis de ikke var beredne.

Resten av regimentet ankom d. 20 juli og blev til 2. september med 4 officerer, 12 underofficerer og lignende, bl. a. en marketender og to fanesmede, d. v. s. beslagsmede og 116 ryttere. Befalingsmændene havde i alt 33 oppassere og 73 heste, og desuden havde nogle av rytterne kvinder og børn med og nogle av dem havde to heste, så det har i alt drejet sig om ca. 250 personer med op mod 300 heste, og denne sidste indkvartering kostede byen i alt 1352 rdl. Det ser ejendommeligt ud med det meget store antal nonkombattanter, men formentlig har det ikke været muligt at skaffe tilstrækkeligt mange soldater til at udfylde regimentets rammer, så „hovedet“ med dets oppassere er blevet urimeligt stort i forhold til „kroppen“.

Hans H. Fussing

Senere kom nye troppeavdelinger — oberstlieutenant *Godtfrieds* og major *Henrik Harlovs* rytteravdelinger — således at byen havde indkvartering næsten hele tiden til hen i december måned, og i alt måtte byen i dette halve år betale den enorme sum av 4496½ rdl. 19½ sk. til de danske soldaters underhold.

Efter i et par måneder at have været fri for indkvartering måtte Slagelse fra 6. februar til 11. april yde et tilskud til Korsørs indkvartering av den kongelige livgarde på 500 rdl. og resten av året fik byen stadig besøg av „durchgående“ avdelinger, der kun delvis er specificeret, idet der i regnskabet står, det „ville falde for vidtløftigt enhver at specificere“. Langt den overvejende del av ydelserne bestod i naturalier: 170 td. øl, herav endda 1 td. „godt øl“, 20869 skålpund brød, 1 td. 2 fj. smør, ½ td. sild, 1 td. havre. De „durchgående“, hvorimellem også var fyrsten av Sønderborg med fyrstinde og medhavende folk, havde i dette år kostet byen ca. 675 rdl., og byen satte sine udlæg til alle former for indkvartering i de to år til 5671 rdl. 27 sk. eller ca. 12 % av, hvad byens ejendomme ansås for at være værd før krigen.

Skønt det skulle synes umuligt for byen derudover at betale den ordinære skat, har den dog til julen 1660 betalt 547½ rdl. 16 sk. i skat¹⁰⁾, som det fremgår av antegnelserne til byens regnskaber for tiden 1657—61, men revisionen tog yderligere hårdt fat på byen, idet den klagede over manglende bilag og derfor stillede krav til byen om betaling av krav, som ikke av bilagene kunne ses at være honoreret. Der manglede således bilag for, at byen virkelig — vistnok i

¹⁰⁾ Sjøel. tegn. 1660. 5. november.

Skatter og krigsudskrivninger i Slagelse 1651—1661

1657 — havde leveret 15 udskevne artilleriheste, havde betalt fragt av brød sendt til Helsingborg og havde leveret uniformer og soldatersko efter ordre¹¹). Med hensyn til indkvarteringen av de danske tropper skrev revisionen, at „derom fremlægges ej andet end deres egen specification, som dog med officerernes beviser burde attesteres, og som ingen anden købstad her for er blevet godtgjort, så beror det på hans kongelige majestæts egen allernådigste bevilling“. Revisionen avsluttedes først 29. april 1673 av rentemesteren Sten Hohen-dorff, og han mente at kunne opgøre det beløb, som kongen var Slagelse skyldig til 16143½ rdl. 37½ sk. Herav fremgår, at man i centraladministrationen var klar over, at kronen burde betale beløbet, d. v. s., at hele befolkningen skulle være med til at dække krigens omkostninger, så de kunne blive jævnt fordelt og ikke blot ramme de byer, der havde haft den store indkvartering. Det skete imidlertid ikke. Slagelse ses ikke at have fået nogensomhelst refusion av de udlagte beløb, ja, den fik ikke engang nogen lettelse i sine almindelige skatter. Ganske vist hed det i et skattebrev av 5. november 1660, at borgmester og råd av den indkomne skat skulle betale den indkvartering, der havde været i byen siden 1. november, men da Slagelse ingen indkvartering ses at have haft i denne del av 1660, fik man der ingen glæde av denne lempelse i byernes byrder, og som nævnt betalte byen sin skat i dette år.

Det er ikke til at undre sig over, at byen i de følgende år sendte klage på klage over skatterne til kongen¹²). Borg-

¹¹) Antegnelser til Slagelse byskatteregnskab 1657-61.

¹²) Rentekammeret. B. (1660-79). V. Div. dok. vedr. København, købstæder og amter. I. Slagelse. — Sml. Arkiv og Museum I. s. 392f.

Hans H. Fussing

mester og råd bad 28. juni 1663 om nedsættelse av den månedlige kontribution på 400 rdl., idet det var en ringe by på et „besværligt landstrøg og har fast ingen næring og i den krigstid så højlig er avtaget, at fast ingen i landet er værre faren“. Rentekamret skrev en overfor byens klage meget forstående indstilling til kongen, idet der henvistes til, at Slagelse endnu var mærket av den store brand i 1652, så den halve by lå øde, og rentekamret mente, at Slagelse ydede for meget i forhold til Kalundborg og Køge. Det frugtede imidlertid ikke, for 13. august 1664 klagede borgmesteren over, at man intet svar havde fået på den forrige klage. Han gentog sine tidligere henvisninger til byens forarmelse ved branden og krigen og henviste til, at byen var ugunstigt stillet i sammenligning med Kalundborg og Køge. Yderligere oplyste han, at byen havde pådraget sig en gæld på nogle tusind rdl., som øvrigheden havde måttet låne, da byen „så hårdeligt blev exekveret“ under krigen, for at den ikke „ganske totaliter skulle ruineres“, hvilket formentlig må betyde, at svenskerne havde truet med plyndring og avbrænding. Heller ikke denne klage ses at have hjulpet Slagelse, for 10. januar 1665 sendtes en ny klage over den månedlige ydelse til søetaten på 166 rdl. og til livgarden på 29 rdl., idet man henviste til, at byen havde store udgifter til vognleje og „ordinants rytteri“, hvilket formentlig vil sige betaling til transport av soldater og andre med kongeligt pas og til indkvartering.

Der kan ikke være tvivl om, at Slagelse virkelig er blevet særlig hårdt ramt, selv om hverken byens øvrighed dengang eller vi nu er i stand til at avgøre, om det er rigtigt, at fast ingen i landet var værre faren. Byen var ikke kommet over

Skatter og krigsudskrivninger i Slagelse 1651--1661

branden, da krigen kom, og dens beliggenhed ved hovedlandevejen fra København til Korsør måtte medføre, at den blev bebyrdet med særlig mange passanter og indkvarterede soldater. På den anden side ser det ud til, at byen virkelig har været i stand til at honorere de krav, som både danske og svenske myndigheder stillede til den om både penge og naturalier, og det var et dog ikke helt ubetydeligt beløb, som faktisk blev indbetalt til rentekamret i skat ved juletid 1660. Der må endnu have været driftige folk i byen, der trods krig og ulykker har kunnet holde deres erhverv i gang, og herom vidner også, at der i St. Mikkel's kirke ligger to ligsten fra 1662 og 1664, vistnok lagt av arvingerne efter et par av byens købmænd¹³).

¹³) Danmarks Kirker. Sorø Amt, Slagelse St. Mikkel. — Om pålideligheden av byernes klager efter krigen se Carl S. Christiansen: Bidrag til dansk Statshusholdnings Historie. I. 1908. s. 315.